

Pohjanharmoyökkönen

Nordiskt jordfly

Xestia borealis

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, heikkenevä

Koodi: 1934

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Kuva: Mia Malin

Luonnehdinta

Pohjanharmoyökkönen on mustanharmaanvalkeankirjava, leveäsiipinen, keskikokoinen yökkönen, jonka siipien kärkiväli 31–38 mm. Etusiipien väri on sauttuneenkehnäinen, takasiivet ovat vaaleammat ja yksiväriset, vain siipisuonet ja siipiripsien reunaviiru erottuvat tummina. Etusiipien niin sanotut yökköstäplät ovat luonteenomaiset: rengastäplä on pienehkö ja pyöreä, munuaistäplä nimensä mukainen. Lapissa esiintyy kuusi muuta vastaavannäköistä harmoyökköslajia (*Xestia* spp.), joihin pohjanharmoyökkösen voi sekoittaa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pohjanharmoyökkönen esiintyy Suomessa Sallasta Inarin eteläosiin sekä Keski-Lapin poikki Muonioon. Laji elää Keski-Lapin paksusammalkuusikoissa. Laji on löydetty myös suolta, jossa kasvaa kuusia. Lisäksi se on kerran tavattu huomattavasti etelämpänä Puolangalla. Parhailta esiintymillä lajin elinympäristönä ovat vanhat hakkuilta säästyneet loivat rinnemaat, joiden pohja- ja kenttäkerroksessa ovat usein vallitsevina sammaleet ja varvut. Aikuiset perhoset lentävät heinäkuussa klo 21–2 välisenä aikana. Lämpiminä öinä pohjanharmoyökkönen lentää noin 1–2 m korkeudella, ja viileinä öinä kuusten latvuksissa. Pohjanharmoyökkönen lentää muiden harmoyökkösten tapaan pääasiassa vuorovuosina siten, että Länsi-Lapissa laji esiintyy lähinnä parillisina vuosina, ja Itä-Lapissa parittomina vuosina.

Nykytila ja uhkatekijät

Suomen osuus pohjanharmoyökkösen kokonaiskannasta Euroopan unionin alueella on huomattava. Sopivassa ympäristössä lajia voidaan havaita Suomessa jopa suhteellisen runsaasti. Lajille sopivia elinympäristöjä on kuitenkin kadonnut Keski-Lapin vanhojen kuusikoiden hakkuissa, joten huomattava osa lajin kannoista lienee tuhoutunut viime vuosikymmenien aikana. Lajin merkittävin uhkatekijä onkin metsätalous ja tuorepohjaisten kuusikoiden uudistushakkuut. Metsää on suojeltu kansallispuistojen, luonnonpuistojen ja erämaa-alueiden sekä erillisten suojeluohjelmien avulla. Suojelualueet ovat pääosin Pohjois-Suomessa.

Hoitosuositukset

Jäljellä olevissa Lapin vanhoissa kuusikoissa ei pitäisi enää tehdä hakkuita, koska ei ole varmaa riittävätkö edes nykyiset vanhan metsän suojelukohteet turvaamaan pohjanharmoyökkösen säilymisen Suomen lajistossa. Pohjanharmoyökkösen levinneisyyttä ja runsauden muutoksia pitää selvittää tarkemmin.

Lähteet

Ilmonen, J., Ryttyäri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.

Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.